

RESILIENCE
e-ISSN: 2602-4667

Eskişehir Teknik Üniversitesi

Resilience

<https://dergipark.org.tr/pub/resilience>

Afet Yönetimi Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi Bibliometric Analysis of Graduate Thesis on Disaster Management

Alper YILMAZ¹ , Sena GÖKALP¹ , Emel GÜVEN¹ , Tamer EREN^{1*}

ORCID 0009-0003-6750-8028

ORCID 0009-0005-0357-7782

ORCID 0000-0001-6106-9720

ORCID 0000-0001-5282-3138

¹Kırıkkale Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, 71450, Kırıkkale, Türkiye

Öne Çıkanlar / Highlights

- Bibliyometrik analiz
- Afet yönetimi konulu lisansüstü tezler
- Lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi
- Bibliometric analysis
- Postgraduate theses on disaster management
- Evaluation of postgraduate theses

Makale Bilgisi / Article Info

Gönderim / Received:
20/02/2024Kabul / Accepted:
28/10/2024

Anahtar Kelimeler

Afet Yönetimi
Bibliyometrik Analiz
Lisansüstü Tezler

Keywords

Disaster Management
Bibliometric Analysis
Graduate Theses

Özet

Afet yönetimi, doğal afetler, insan kaynaklı olaylar veya teknolojik kazalar gibi beklenmedik durumlarla başa çıkma sürecini planlamayı, koordine etmeyi ve uygulamayı içeren bir disiplindir. Son yıllarda küresel çapta meydana gelen doğal afetler, afet yönetimi konusunu dünya genelinde bir öncelik haline getirmiştir. Bu bağlamda, Türkiye'de afet yönetimi üzerine düzenlenen yönetmeliklerin incelenmesi ve analiz edilmesi önem kazanmıştır. Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan afet yönetimi konulu 2000-2023 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda, 2018-2023 döneminde yapılan çalışmalarda görece artış olduğu ve tezlerin çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığını göstermektedir. Ayrıca, tezlerin devlet üniversitelerinde, sosyal bilimler enstitüsünde, işletme anabilim dalında ve kamu yönetimi konusunda daha etkin oldukları gözlemlenmiştir. Bu çalışma, Türkiye'deki afet yönetimi konusundaki akademik çalışmaların genel eğilimlerini ve odak noktalarını anlamamıza katkı sağlamaktadır.

Abstract

Disaster management is a discipline that involves planning, coordinating, and implementing processes to cope with unexpected situations such as natural disasters, human-made incidents, or technological accidents. In recent years, global occurrences of natural disasters have elevated disaster management to a worldwide priority. In this context, the examination and analysis of regulations related to disaster management in Turkey have gained importance. In this study, bibliometric analysis of postgraduate theses on disaster management between the

years 2000-2023 in the National Thesis Center database of the Council of Higher Education was carried out. The analysis shows that there was a relative increase in the studies conducted in the 2018-2023 period and that the theses were mostly concentrated at the master's level. Additionally, it is observed that these theses are more prevalent in state universities, particularly within the social sciences institute, the business administration department, and with a focus on public administration. This study contributes to understanding the general trends and focal points of academic research on disaster management in Turkey.

1. GİRİŞ / INTRODUCTION

Afetler fiziksel, sosyal ve ekonomik sorunlar ortaya çıkaran beklenmeyen ve kaçınılmaz doğa olaylarıdır (Güven vd., 2023). Afet yönetimi, afetlerin etkilerini azaltmayı amaçlayan çok disiplinli ve dinamik bir süreçtir. Bu süreç, afet öncesinde zarar azaltma ve hazırlık, afet anında müdahale, afet sonrasında iyileştirme ve geri kazanım için gerekli kaynakların ve faaliyetlerin organizasyonunu ve yönetimini kapsar. Başarılı bir afet yönetimi için bahsi geçen bütün aşamaların aşamanın bütünleşik olarak yürütülmesi gerekmektedir (Güven ve Eren, 2023). Afet yönetiminde iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar yalnızca afete müdahale eylemlerini kapsayan "geleneksel afet yönetimi" ile afet öncesi, afet sırası ve sonrasındaki tüm süreçleri içine alan "modern afet yönetimi" yaklaşımlarıdır. Modern afet yönetimi temel alınarak üç ana afet yönetimi modeli geliştirilmiştir (Fuat, 2022).

Afet öncesinde, toplumun potansiyel olaylardan en az zararla ve minimum fiziksel kayıpla kurtulabilmesi için teknik, idari ve yasal önlemler alınmalıdır. Mümkünse olayların önlenmesi, aksi durumda ise kurtarma, ilk yardım ve iyileştirme çalışmalarının hızlı, etkili ve zamanında gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, afet zararlarını azaltma çalışmalarını kalkınmanın her aşamasına entegre etmek, mevcut riskin artmasını önlemek ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlamak hedeflenir. Afet öncesinde, toplumu afetlere karşı bilgilendirmek ve zarar azaltma kültürünü geliştirmek amacıyla eğitim programları uygulanır (Erkal ve Değerliyurt, 2009). Afet sırasında ise haber alma ve ulaşım olanaklarını yeniden sağlamak, arama-kurtarma ve ilk yardım çalışmalarını başlatmak, boşaltma ve tahliye işlemlerini yönetmek, geçici iskân alanları oluşturarak temel ihtiyaçların karşılanmasını sağlamak, güvenlik önlemlerini almak, çevre sağlığına dikkat etmek, hasar tespiti çalışmalarını başlatmak ve ikincil afetleri önlemek, temel afet yönetimi adımlarını oluşturur (Erkal ve Değerliyurt, 2009).

Afet yönetimi evreleri, önceden planlama ve hazırlık adımlarıyla başlayarak, afet anındaki zararları azaltmayı hedefleyen bir dizi önleme, müdahale ve iyileştirme aşamalarını içerir. İlk evre olan "Zarar Azaltma" kapsamında, afet anında uygulanacak yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi, yapı ve deprem yönetmeliklerinin revize edilmesi, afet tehlikesi ve riskinin belirlenip haritaların oluşturulması gibi faaliyetlerle afetin olası etkileri en aza indirgenmeye çalışılır. Ayrıca, zarar azaltma ilkesi kalkınmanın her aşamasına entegre edilir. "Önceden Hazırlık" evresinde, afet yönetimi planlarının oluşturulması ve geliştirilmesi, il düzeyinde kurtarma ve acil yardım planlarının hazırlanması, personelin eğitimi ve tatbikatlarla bilgi düzeyinin artırılması, malzeme merkezlerinin kurulması ve kritik malzemelerin depolanması gibi ana faaliyetler gerçekleştirilir. Bu evre, afetlere karşı toplumun ve kurumların etkin bir şekilde hazırlanmasını sağlar. "Kurtarma ve İlk Yardım" aşamasında, afet sırasında etkili bir müdahale için haber alma, ulaşım, arama-kurtarma faaliyetleri, ilkyardım, tedavi, tahliye, geçici iskân, temel ihtiyaçların temini gibi önemli çalışmalar gerçekleştirilir. Bu evre aynı zamanda ikincil afetlerin önlenmesine odaklanır. "İyileştirme" evresi, afete maruz kalan toplulukların temel ihtiyaçlarını karşılamak için haberleşme, iskân, ulaşım, altyapı, eğitim, ekonomik ve sosyal faaliyetlerin iyileştirilmesine odaklanır. Son olarak, "Yeniden İnşaat" evresi, afetten etkilenen veya zarar gören tüm alanlarda faaliyet gösteren kuruluşların, afet öncesindeki düzeyden daha ileri bir düzeyde hizmet sunabilmesi için gerekli inşaat ve iyileştirme faaliyetlerini içerir. Bu evrede AFAD bünyesindeki kuruluş ve hizmet birimleri, planlama ve uygulama süreçlerini yöneterek toplumun afet sonrası normale dönüş sürecini destekler (Kemaloğlu, 2015).

2.BİBLİYOMETRİK ANALİZ/ BIBLIOMETRIC ANALYSIS

Bibliyometrik analiz, herhangi bir araştırma alanındaki çalışmalar, yazarlar, anahtar kelimeler, dergiler, kurumlar ve ülkeler gibi çeşitli bilimsel unsurların ölçülebilir çıktılarının incelenmesini sağlayan önemli bir araçtır. Bu analiz, bilimsel bilginin entelektüel, sosyal ve kavramsal yapısının zaman içindeki gelişimini anlamak amacıyla kullanılmaktadır. Aria ve Cuccurullo'nun belirttiği gibi, bibliyometrik analiz, araştırmacılara ve bilimsel politika yapıcılara bir alanın gelişimi ve yapısı hakkında etkili bir anlama ve karar verme çerçevesi sunmaktadır (Öztürk ve Gürler, 2021).

Bibliyometrik analizin temel hedefi, belirli bir bilimsel alandaki literatürü tanımlamak, değerlendirmek ve anlamaktır. Bu yöntem, sayısal analizler ve istatistikler kullanılarak belirli bir alan veya akademik dergideki yayınların çeşitli bibliyometrik göstergeler üzerinden incelenmesini içerir. Bibliyometrik analiz, makale sayısı, çalışma konuları, üniversitelerin katılımı, dergilerin etkisi, en çok çalışmaya sahip yazarlar, atıf sayıları ve kullanılan anahtar kelimeler gibi faktörleri kullanarak sayısal analizler yapmayı ve bu verileri değerlendirmeyi amaçlamaktadır (Öztürk ve Gürler 2021).

Bibliyometrik analiz, herhangi bir araştırma alanının veya disiplinin entelektüel yapısını, gelişimini ve içsel ilişkilerini haritalamak için kullanılan bir yöntemdir. Bu analiz sayesinde, araştırma alanındaki temel yapıları anlamak, öne çıkan araştırma kümelerini belirlemek ve anahtar kavramlar arasındaki ilişkileri gözlemlenmek mümkündür. Bu nedenle, bibliyometrik analiz, büyük bir resme ulaşmak, alanın dinamiklerini anlamak ve gelecekteki araştırmalara yön vermek için önemli bir araştırma yöntemidir (Öztürk ve Gürler 2021). Analizin sonuçlarına göre, belirli bir zaman aralığında afet yönetimi konusunda yapılan yayınların artış veya azalış eğilimleri belirlenebilir. Ayrıca, hangi disiplinlerin, kurumların veya ülkelerin bu alanda daha etkin olduğu anlaşılabilir. Atıf analizleri, en etkili ve öne çıkan çalışmaları tanımlayarak, araştırmacılara gelecekteki çalışmalarında rehberlik edebilir.

Ertugut ve Yılmaz (2020), Web of Science (WOS) ve Scopus veri tabanından alınan afet ve insani yardım lojistiği alanında 2004-2019 yılları arasında yapılmış 854 makaleyi ele alan bir bibliyometrik analiz gerçekleştirmişlerdir. Çalışma yıl sınırlaması olması ve incelenen veri tabanı kapsamında mevcut çalışmadan farklılık göstermektedir. Ayrıca çalışma bölüm ve atıflar noktasına yoğunlaşmıştır. Bulgular noktasında da mevcut çalışmadan farklılık göstermektedir.

Bal ve Yılmaz (2024), 2012-2023 yılları arasında “Web of Science ve Google Akademik” veri tabanlarında taranmış doğal afet krizlerinde sosyal medyanın rolü üzerine yapılmış makaleler üzerine bibliyometrik analiz gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada yıllara göre dağılım, anahtar kelimeler, yöntem türleri, dergiler ve yazarlar değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmada makalelerin değerlendirilmesi bu bibliyometrik analiz ile bulgular noktasında farklılıkları ortaya çıkarmıştır.

Öztürk (2024), WOS veri tabanında yer alan 2004-2023 yılları arasında afet dirençliliği konusunda yapılan makaleler için bibliyometrik analiz gerçekleştirmiştir. Öztürk ve Demir (2023), WOS veri tabanı kapsamında afet yönetiminde medyanın rolüne yönelik bibliyometrik bir analiz yapmışlardır. Her iki bibliyometrik analiz çalışmasında da VOSviewer programının kullanılması ve bulgular konusunda mevcut çalışmadan farklılık göstermektedir.

Sarıhan (2024), bibliyometrik analiz yöntemiyle Türkiye'de afet iletişimiyle ilgili yapılan ve ULAKBİM ile YÖKTEZ veri tabanlarında yer alan çalışmaları değerlendirmiştir. İki veri tabanı olmasına rağmen afet iletişimi konusunun ele alınması sınırlı bir çerçeve olup 20 çalışmayı incelemiştir. Bulgular konusunda da mevcut çalışma ile farklılık bulunmaktadır.

Yerli (2023), YÖKTEZ'de yer alan afet konulu lisansüstü tezleri inceleyen bir bibliyometrik analiz gerçekleştirmiştir. Çalışmada ele alınan bulgular da mevcut çalışmaya benzerlik göstermektedir. Anahtar kelime olarak yakınlık gösteriyor olsa da bu çalışmadan farkı sosyal bilimler alanı ile kısıtlanmış olmasıdır. Bu bibliyometrik analizde herhangi bir alan kısıtlaması yapılmadan afet yönetimi konulu lisansüstü tezler değerlendirilmiştir.

Yanılmaz ve Tavşan (2023), afet atık yönetimine ilişkin uluslararası yazını inceleyen bir bibliyometrik analiz gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada Web of Science veri tabanında yer alan yayınlar incelenmiştir. Ayrıca bibliyometrik analizde VOSviewer programından yararlanılmıştır. Bu durumda mevcut çalışmadan veri tabanı ve bulgular noktasında ayrılmaktadır.

Topçu ve Ataoğlu (2023), tarafından gerçekleştirilen bibliyometrik analiz YÖKTEZ’de yer alan afet yönetimi konulu lisansüstü tezleri kapsamaktadır. Ancak bu çalışmadan farkı değerlendirilen bulgu kategorileridir. Topçu ve Ataoğlu (2023), gerçekleştirdikleri çalışmada yıl, tez türü, danışman unvanı, bilim dalı, üniversite ve anahtar kelimeler başlıkları altında değerlendirme yapmışlardır.

Sanlı vd. (2024), günümüzde rekabetin arttığı işletmelerde, dijital dönüşüm altyapı çalışmaları önem kazanmış ve verilerin korunmasında önemli bir rolü olan siber güvenlik konusunda bibliyometrik analiz gerçekleştirmişlerdir. Güven ve Eren (2024), endüstriyel kazalar konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Aksungur vd. (2024), insansız hava araçları konusunda bibliyometrik analiz gerçekleştirmişlerdir. Bu bibliyometrik analizler YÖKTEZ veri tabanında yer alan lisansüstü tezleri incelemesi ve ele alınan bulgular kapsamında mevcut çalışmaya benzerlik göstermektedir.

Farklı birçok alanda bibliyometrik analizler gerçekleştirilmiştir. Ancak incelenen çalışmalar kapsamında afet yönetimi konusunda konu, sektör, afet vb. herhangi bir kısıtlama yapılmadan gerçekleştirilmiş bir bibliyometrik analize rastlanmamıştır. Çalışmanın bu yönüyle özgün olup literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Afet yönetimi konusunda yapılacak her çalışmanın risk azaltmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda afet yönetimi konusundaki akademik literatürdeki boşlukları ve gelecekteki araştırmalar için potansiyel alanları belirleyerek, bu alanda bilimsel katkıları teşvik etmeye yönelik stratejiler geliştirmek hedeflenmektedir.

3. DENEYSSEL METOT / EXPERIMENTAL METHOD

Bu çalışmada, farklı birçok konunun değerlendirilmesinde kullanılan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Lisansüstü tezler lisansüstü eğitiminde öğrenim gören öğrenciler tarafından ortaya çıkarılan ürünlerdir. Birçok alanda farklı araştırmalar içeren tezler mevcuttur. konunun derinliği ve yaygınlığı hakkında bilgi edinmek, incelenen alanda genel bir görünüm ortaya çıkarmak için lisansüstü tezler analiz edilmektedir (Karadağ, 2009).

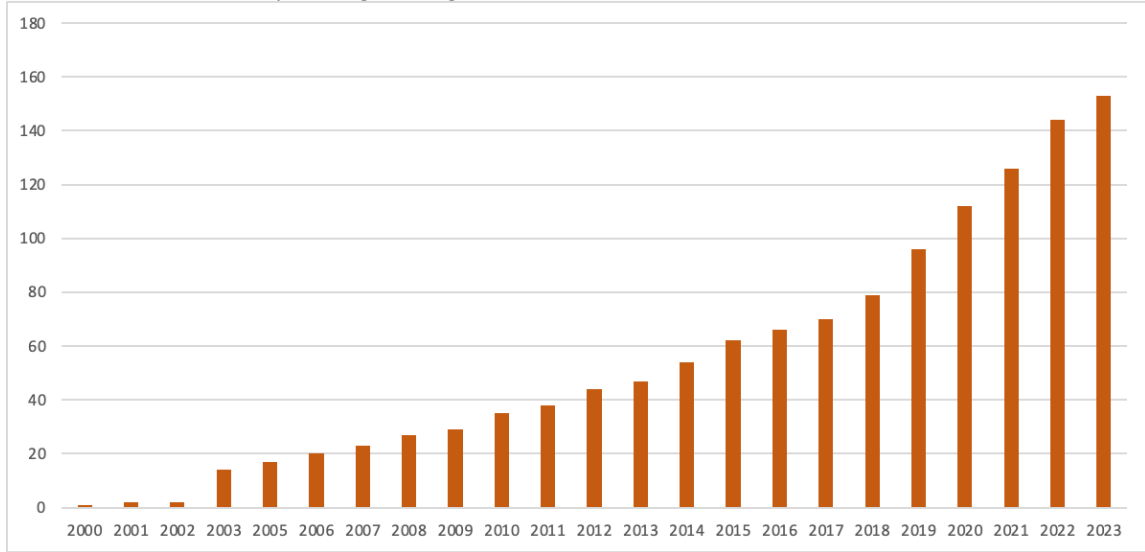
Gerçekleştirilen bibliyometrik analiz kapsamında YÖKTEZ veri tabanında yer alan afet yönetimi konulu lisansüstü tezler ele alınmıştır. 1 Ocak 2024 tarihinde gerçekleştirilen tarama sırasında anahtar terim olarak “afet yönetimi” ve arama alanı olarak da “tez adı” alınmıştır. Sonuçta 153 adet teze ulaşılmıştır. Tezler yıl, tür, üniversite türü, enstitü, konu, anabilim dalı ve araştırma yöntemi kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışmada aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

- Afet yönetimi konulu lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Bibliyometrik analiz kapsamında değerlendirilen lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı nasıldır?
- Afet yönetimi yazınına en fazla katkı sağlayan üniversiteler hangileridir?
- Afet yönetimi yazınına katkı sağlayan üniversitelerin tür dağılımı nasıldır?
- Değerlendirilen afet yönetimi konulu lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıl gerçekleşmiştir?
- Afet yönetimi konulu lisansüstü tezler hangi ana bilim dalları ve konularda yazılmıştır?
- Afet yönetimi alanında ulusal yazında yapılan tezlerin çalışma yöntemleri nitel ve nicel kapsamda değerlendirildiğinde nasıl dağılmaktadır?
- Afet yönetimi konulu lisansüstü tezlerde hangi anahtar kelimeler tercih edilmiştir?

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA / THE RESEARCH FINDINGS AND DISCUSSION

4.1 Yıllara Göre Dağılım/Distribution According to Years

Analiz edilen tezlerin yıllara göre dağılımı Şekil 1’de verilmiştir.

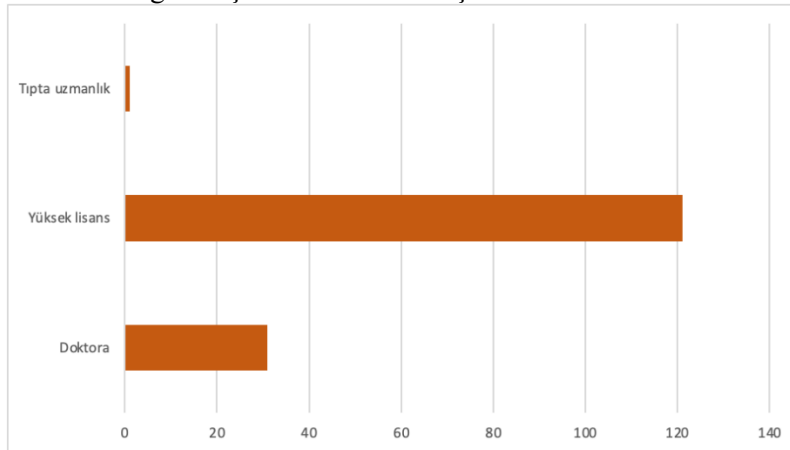

Şekil 1. Yıllara Göre Afet Yönetimi Hakkında Yazılan Lisansüstü Tezler
Figure 1. Postgraduate Theses Written on Disaster Management by Years

Şekil 1, afet yönetimi hakkında yazılan tezlerin yıllara göre sayısal dağılımını içeren bir sütun grafiğini göstermektedir. Grafiği incelediğimizde, yıllara göre dalgalanmalar olduğu, ancak 2017 yılından itibaren büyük bir artış yaşandığı ve bu artışın 2018-2023 yılları arasında devam ettiği görülmektedir. Tabloya baktığımızda, 2002 yılında bu konuda hiç tez yazılmadığı, ancak 2003 yılında bu sayıda büyük bir artış olduğu gözlemlenmektedir. En fazla tez sayısının %11 ile 2019 ve 2023 yıllarında olduğu görülmektedir.

4.2 Tez Türlerine Göre Dağılım/Distribution According to Thesis Types

Analiz edilen tez türlerinin dağılımı Şekil 2’de sunulmuştur.

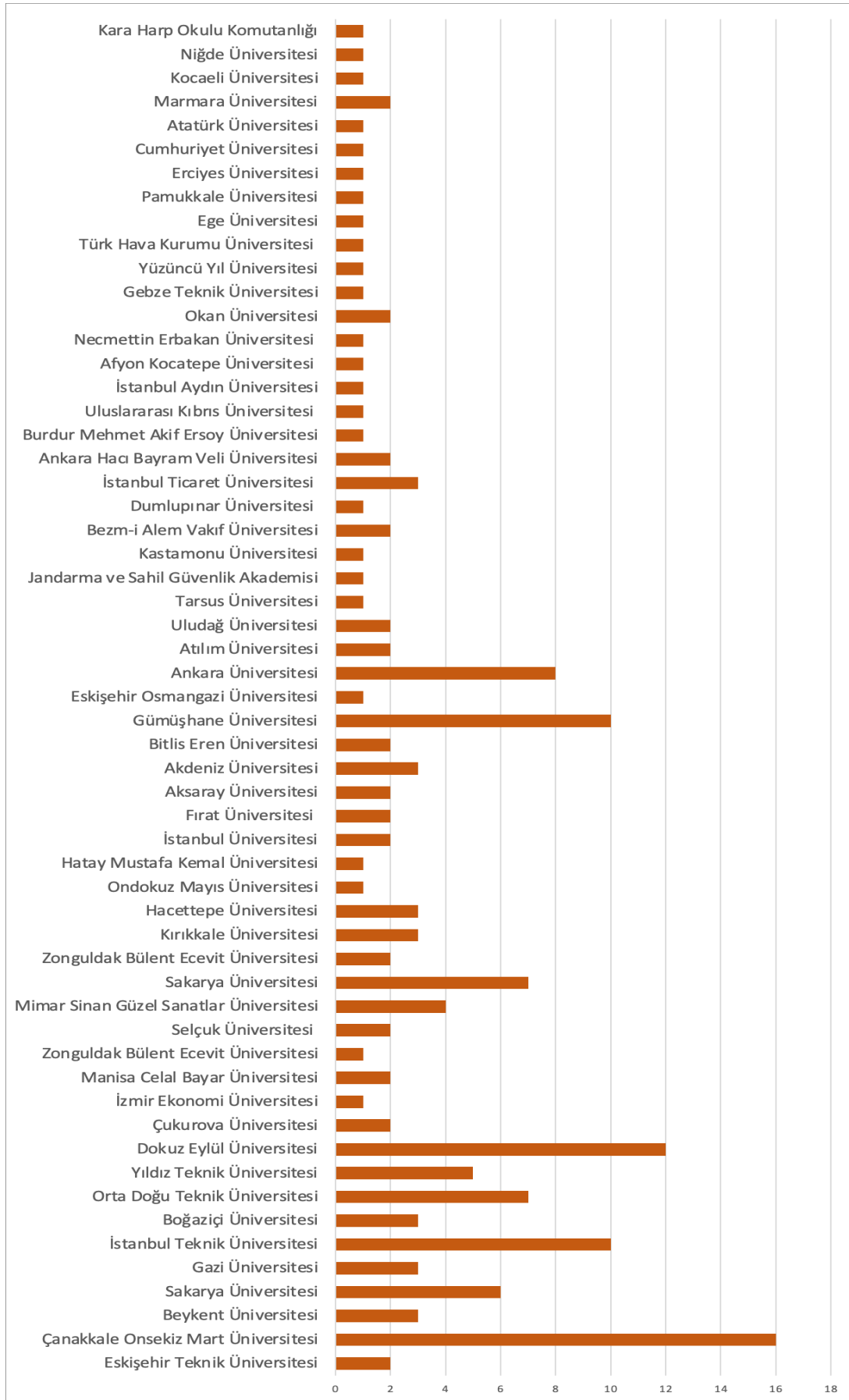
Şekil 2. Tez Türlerine Göre Dağılım

Figure 2. Distribution According to Thesis Types

Şekil 2’de tez türlerinin hangi alanlarda olduğunun dağılımı verilmiştir. Tabloya bakıldığında, toplam tezlerin %79’unun yüksek lisans düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. %20’si doktora düzeyinde, yaklaşık %1’i ise tıpta uzmanlık düzeyindedir.

4.3. Üniversitelere Göre Dağılım/ Distribution According to Universities

Analiz edilen tezlerin üniversitelere göre dağılımı Şekil 3’te verilmiştir.

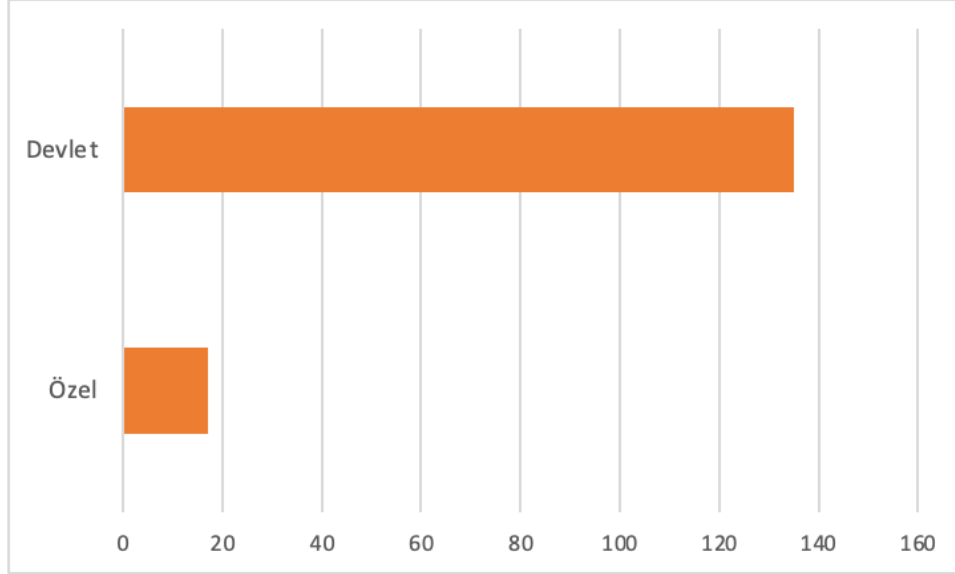

Şekil 3. Üniversitelere Göre Dağılım
Figure 3. Distribution According to Universities

Tezlerin %10'unun Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne, %8'inin İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'ne ve %7'sinin İstanbul Teknik Üniversitesi'ne ait olduğu görülmektedir.

4.4. Üniversite Türlerine Göre Dağılım/Distribution According to University Types

Analiz edilen tezlerin üniversite türlerinin dağılımı Şekil 4'te verilmiştir.

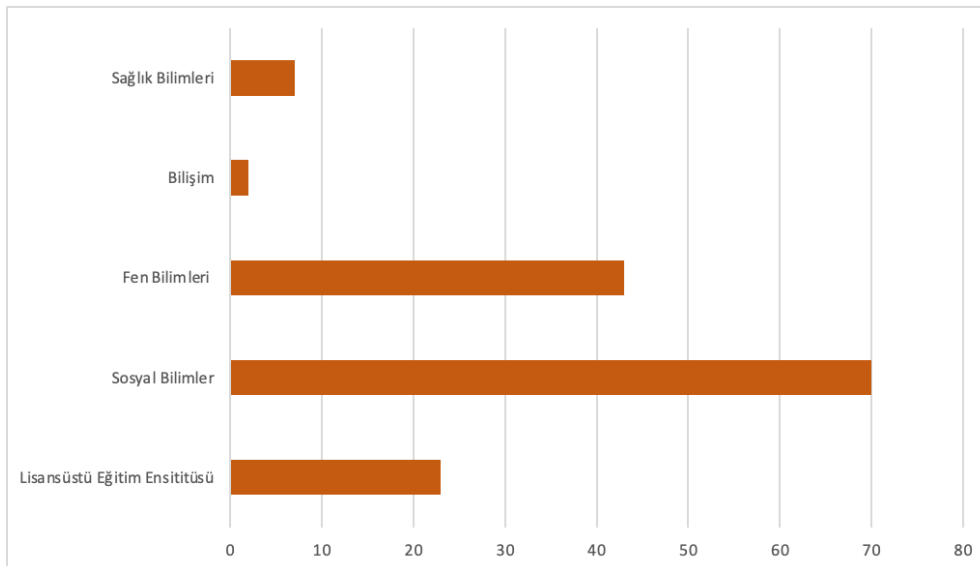
Şekil 4. Üniversite Türlerine Göre Dağılım

Figure 4. Distribution According to University Type

Şekil 4'te Afet yönetimi konusunda yazılan tezlerin hangi tür üniversitelere ait olduğunun sayısal dağılımı verilmiştir. Tezlerin %90'ının devlet üniversitelere, %10'unun ise özel üniversitelere ait olduğu tespit edilmiştir.

4.5 Enstitülere Göre Dağılım/Distribution by Institutes

Analiz edilen lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5. Enstitülere Göre Dağılım

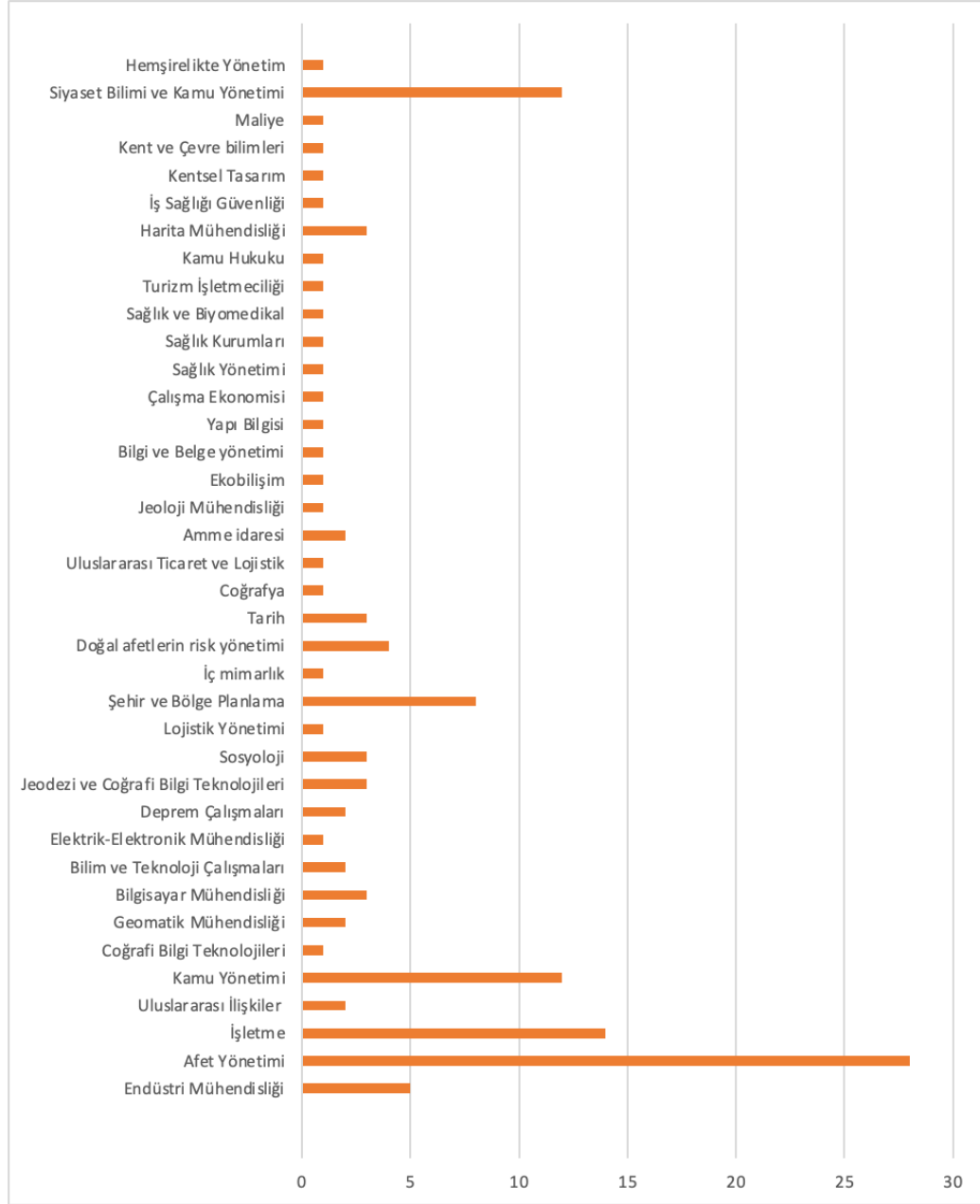
Figure 5. Distribution According to Institutes

Şekil 5'te afet yönetimi hakkında yazılan tezlerin hangi enstitüler tarafından yazıldığı sayısal dağılımı verilmiştir. Bu tablo incelendiğinde, afet yönetimi konusundaki tezlerin en fazla sosyal bilimler enstitüsüne, en az ise bilişim enstitüsüne ait olduğu görülmektedir. Tezlerin %48'inin sosyal bilimler

enstitüsüne ait olduğunu, %30'unun fen bilimlerine, %16'sının lisansüstü eğitime, %5'inin sağlık bilimlerine %1'in ise bilişim enstitüsüne ait olduğunu tespit edilmiştir.

4.6. Anabilim Dallarına Göre Dağılım/ Distribution According to Departments

Analiz edilen tezlerin hangi üniversitelere ait olduğunu dağılımı Şekil 6'da verilmiştir.

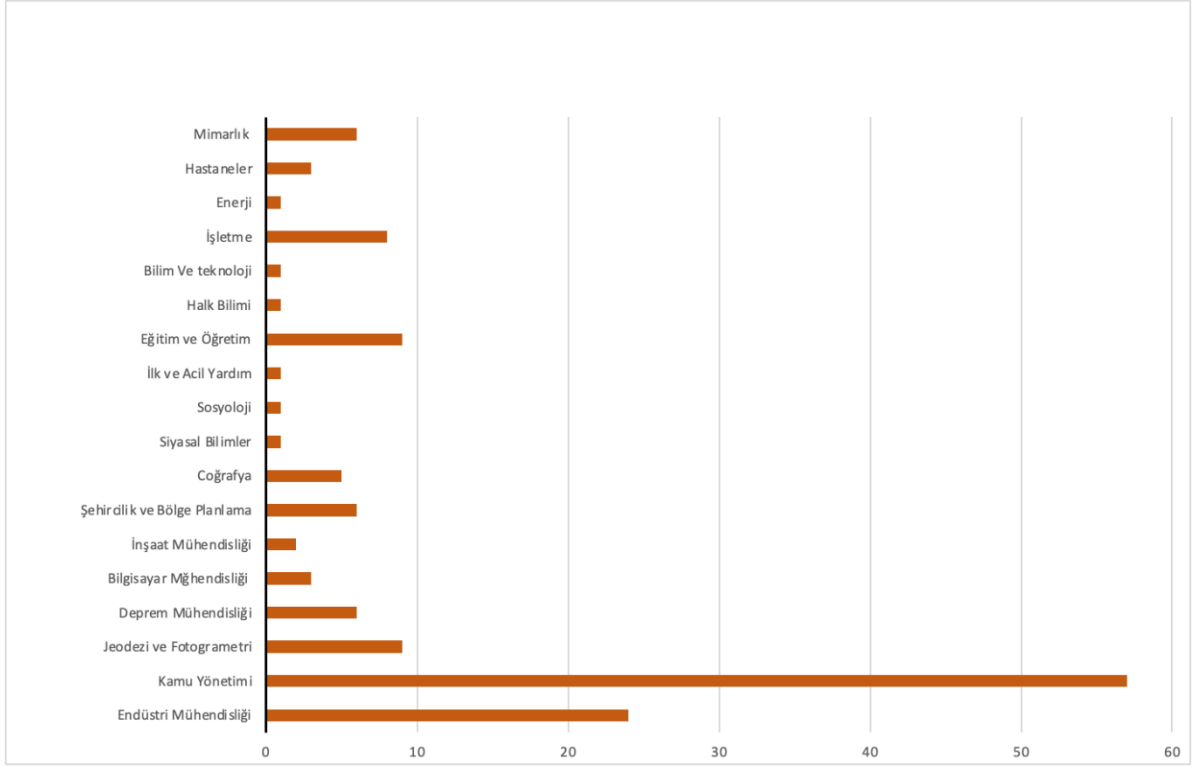
Şekil 6. Anabilim Dallarına Göre Dağılım
Figure 6. Distribution According to Departments

Şekil 6'da afet yönetimi hakkında yazılan tezlerin hangi anabilim dallarına ait olduğunu sayısal dağılımı verilmiştir. Bu grafiği incelediğimizde, en çok yazılan tezin afet yönetimi anabilim dalına ait olduğunu görüyoruz. Bunu sırasıyla işletme, kamu yönetimi, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, ardından ise şehir ve bölge planlama anabilim dalları takip etmektedir. Tezlerin %18'inin afet yönetimi anabilim dalına, %9'unun işletme, %8'inin kamu yönetimi ve %8'inin de siyaset ve kamu yönetimi anabilim dalına ait olduğu gözlemlenmiştir.

4.7. Konuya göre Dağılım/Distribution According to Subject

Analiz edilen tezlerin hangi konulara ait olduğunu dağılımı Şekil 7'de verilmiştir.

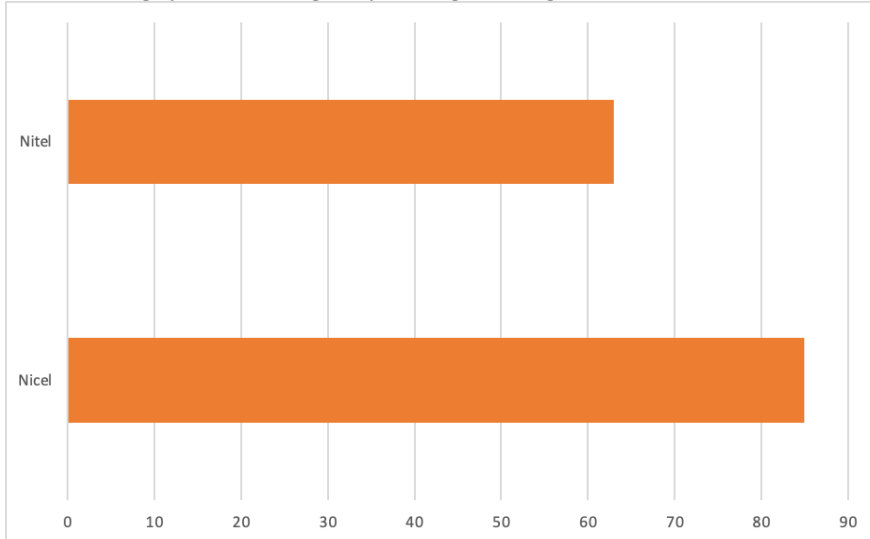

Şekil 7. Konuya Göre Dağılım
Figure 7. Distribution According to Subject

Şekil 7’de afet yönetimi hakkında yazılan tezlerin hangi konuya ait olduklarının sayısal dağılım grafiği verilmiştir. Tabloyu incelediğimizde, tezlerin %37’sinin kamu yönetimi, %16’sının endüstri mühendisliği, %6’sının jeodezi ve fotogrametri, %5’inin ise işletme konularına ait olduğu gözlemlenmiştir. En çok tez kamu yönetimi ve endüstri mühendisliği tarafından yazılmışken en az tez ise sosyal bilimler, ilk ve acil yardım, sosyoloji, halk bilimi ve bilim ve teknoloji konusunda yazılmıştır.

4.8.Yönteme Göre Dağılım/Distribution According to Method

Analiz edilen tezlerin hangi yöntemlere göre yazıldığının dağılımı Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8. Yöntemlere Göre Dağılım
Figure 8. Distribution According to Methods

Şekil 8’de afet yönetimi hakkında yazılan tezlerin yöntemlerinin dağılım grafiği verilmiştir. Grafiğe bakıldığında, tezlerin %57’sinin nicel yöntemle, %43’ünün ise nitel yöntemle başvurduğu görülmektedir.

4.9. Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimeler/Keywords Used in Postgraduate Theses

Analiz edilen tezlerde yoğun olarak kullanılan anahtar kelimeleri gösteren kelime bulutu Şekil 9'da gösterilmiştir.

Şekil 9. Anahtar Kelime Bulutu
Figure 9. Keyword Cloud

Şekil 9'da afet yönetimi hakkında yazılan tezlerde en çok kullanılan anahtar kelimeleri analiz eden bir kelime bulutu oluşturulmuştur. Bu kelime bulutuna bakıldığında, en çok kullanılan anahtar kelimelerin Afet, Afet yönetimi, Risk, Acil, Sel, Deprem ve AFAD olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA/ RESULTS

Gerçekleştirilen bibliyometrik analizde, "Afet Yönetimi" konusu kapsamında yazılan 153 tez incelenmiştir. Tez sayısındaki belirgin artış, 2018 yılından itibaren dikkat çekmektedir. Bu durum son dönemlerde karşılaşılan afetler ile birlikte afet yönetimi konusundaki akademik çalışmaların da arttığını göstermektedir.

Afet konusunda makaleleri içeren bazı bibliyometrik analizler mevcuttur. Erturgut ve Yılmaz (2020), Web of Science (WOS) ve Scopus veri tabanından alınan afet ve insani yardım lojistiği alanında 2004-2019 yılları arasında yapılmış 854 makaleyi ele alan bir bibliyometrik analiz gerçekleştirmişlerdir. Öztürk (2024), WOS veri tabanında yer alan 2004-2023 yılları arasında afet dirençliliği konusunda yapılan makaleler için bibliyometrik analiz gerçekleştirmiştir. Öztürk ve Demir (2023), WOS veri tabanı kapsamında afet yönetiminde medyanın rolüne yönelik bibliyometrik bir analiz yapmışlardır. Makalelerin yanı sıra lisansüstü tezleri kapsayan bibliyometrik analizler de bulunmaktadır. Sarıhan (2024), bibliyometrik analiz yöntemiyle Türkiye'de afet iletişimiyle ilgili yapılan ve ULAKBİM ile YÖKTEZ veri tabanlarında yer alan çalışmaları değerlendirmiştir. Yerli (2023), YÖKTEZ'de yer alan afet konulu lisansüstü tezleri inceleyen bir bibliyometrik analiz gerçekleştirmiştir. Anahtar kelime olarak yakınlık gösteriyor olsa da bu çalışmadan farkı sosyal bilimler alanı ile kısıtlanmış olmasıdır. Bu bibliyometrik analizde herhangi bir alan kısıtlaması yapılmadan afet yönetimi konulu lisansüstü tezler değerlendirilmiştir. Çalışmaya benzerlik gösterebilecek bir diğer çalışma ise Topçu ve Ataoğlu (2023), tarafından gerçekleştirilen bibliyometrik analizdir. İlgili çalışma YÖKTEZ'de yer alan afet yönetimi konulu lisansüstü tezleri kapsamaktadır. Ancak bu çalışmadan farkı değerlendirilen bulgu kategorileridir. Topçu ve Ataoğlu (2023), gerçekleştirdikleri çalışmada yıl, tez türü, danışman unvanı, bilim dalı, üniversite ve anahtar kelimeler başlıkları altında değerlendirme yapmışlardır. Bu çalışmada ise Topçu ve Ataoğlu (2023), çalışmasına ek olarak üniversite türü, ana bilim dalları, konu ve yöntemler

de değerlendirmeye tabi tutulmuştur. İncelenen çalışmalar kapsamında benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Elde edilen verilere göre, yazılan tezlerin çoğunluğu yüksek lisans düzeyindedir. Bu durum yüksek lisans eğitim süresinin doktora eğitim süresine göre daha kısa olmasıyla ilişkilendirilebilir. Ayrıca doktora sürecinin yüksek lisans eğitiminin tamamlanmasıyla başlıyor olması da önemli bir etkidir. Lisansüstü tezlerin yaklaşık %90'ı devlet üniversitelerinde yazılmıştır. Devlet üniversitelerinin sayısı ve bu üniversitelerde öğrenim gören öğrenci sayılarının fazlalığı bu durumu açıklayabilir. Ayrıca son dönemde yaşanan doğal afetler sebebi ile devlet tarafından alınan önlemlerin akademisyenleri bu konuda çalışmaya motive ettiği düşünülmektedir.

Bibliyometrik analiz kapsamında afet yönetimi konusunda gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin 2018 yılından itibaren fark edilir bir artış yaşandığı gözlemlenmektedir. Bu durum Türkiye’de gerçekleşen ve önemli hasarlara neden olan doğal afet sayılarının artması ile ilişkilendirilebilir. Afet yönetimi yazınına en fazla katkı sağlayan üniversiteler Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi olmuştur. Üniversiteler incelendiğinde geçmişte afet yaşamış ve yaşama ihtimali yüksek olan şehirlerde yer alan üniversitelerde afet yönetimi konusunda aktif olarak çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir.

Afet yönetimi yazını konusunda en fazla çalışma gerçekleştiren anabilim dalı “afet yönetimi” olurken en fazla çalışma ortaya çıkarılan konu “kamu yönetimi” olmuştur. Dolayısıyla %48’lik bir oran ile sosyal bilimler enstitüsü afet yönetimi konusunda en fazla lisansüstü tezin yazıldığı enstitü olmuştur. Ancak genel tabloya bakıldığında afet yönetimi konusunun artık multidisipliner bir konu olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda farklı her bilim dalında çalışılması afetin her yönüyle ele alınabilmesi anlamına gelecektir.

Analiz edilen çalışmalar kapsamında lisansüstü tezlerde yöntem olarak nicel ve nitel yöntemler birbirine yakın oranlarda tercih edilmiştir. Bu durum konunun multidisipliner olması ve her alana hitap etmesi ile yorumlanabilir. Nitel olarak afet yönetimi hakkında genel bilgiler veren literatür bilgisi veren çalışmalar bulunmaktadır. Nicel anlamda ise veri analizlerinin yapıldığı istatistiksel yöntemlerin ve mühendislik yöntemlerinin kullanıldığı çalışmaların olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, elde edilen bulgular, Afet Yönetimi konusunun akademik düzeyde önemli bir ilgi gördüğünü ve bu alandaki bilimsel çalışmaların çeşitlenerek arttığını göstermektedir. Bu artış, iklim değişikliği, doğal afetlerin sıklığındaki artış ve şehirleşme gibi faktörlerin etkisiyle açıklanabilir. Ayrıca, 2020 yılında yaşanan COVID-19 pandemisi, sağlık krizleri ve doğal afetler bu konuya olan ilginin artmasına yol açmıştır. Bu veriler, gelecekteki afet yönetimi stratejilerinin geliştirilmesinde ve toplumsal hazırlık süreçlerinin iyileştirilmesinde rehberlik edeceği düşünülmektedir. Ayrıca gelecekte yazılacak olan lisansüstü tezlere konu seçiminde yol gösterici olabilmek için mevcut durum ortaya konulmuştur.

Gelecek çalışmalarda lisansüstü tezlere ek olarak ulusal ve uluslararası makaleler kapsamında çalışmalar yapılabilir. Farklı veri tabanlarında yer alan akademik çalışmalar dahil edilerek çalışma genişletilebilir. Arama terimleri farklılaştırılarak benzer çalışmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Aksungur, B. N., Sever, H., Güven, E., Eren, T. (2024). İnsansız Hava Araçları Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. Türkiye İnsansız Hava Araçları Dergisi, 6(1), 21-29. <https://doi.org/10.51534/tiha.1478605>
- Bal, F., Yılmaz, E. S. (2024). Doğal afet krizlerinde sosyal medyanın rolü üzerine yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi. Afet ve Risk Dergisi, 7(1), 128-138.
- Erkal, T., Değerliuyurt, M., 2009. Türkiye’de afet yönetimi. Doğu Coğrafya Dergisi, 14(22), 147-164.
- Erturgut, R., Yılmaz, B. (2020). Afet ve insani yardım lojistiği alanında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (40), 105-123.

- Güven, E., Eren, T., 2023. İl Afet Risk Azaltma Planı Çerçevesinde Analitik Ağ Prosesi Yöntemi ile Kriter Ağırlıklandırma: Kırıkkale İli İçin Bir Örnek. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(2), 401-414.
- Güven, E., Eren, T. (2024). Endüstriyel Kaza Araştırmalarına Yönelik Bibliyometrik inceleme: Tezler üzerine bir çalışma”, *kisgd*, vol. 8, no. 2, pp. 85–93, 2024, doi: 10.33720/kisgd.1426403
- Güven, E., Pınarbaşı, M., Alakaş, H. M., Eren, T., 2023. Doğal afetlerin tetiklediği teknolojik kazaların risk azaltma kriterlerinin ANP yöntemiyle ağırlıklandırılması. *Disaster Science and Engineering*, 9(1), 34-42.
- Kaçmaz, G., Ozeren Alkan, M., Çobankaya, H., Şen, D. (2023). Assessment of ecosystem services provided by street trees: Burdur (Türkiye) city center. *Journal of Agriculture Faculty of Ege University*, 60(2), 221-234. <https://doi.org/10.20289/zfdergi.1226241>
- Karadağ, E., 2009. “Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelemesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 75-87.
- Kemaloğlu, M., 2015. Türkiye’de afet yönetiminin tarihi ve yasal gelişimi. *Akademik Bakış Dergisi*, 52, 126-147.
- Oktay F., 2022. Afet yönetimi. *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, 16
- Öztürk, G. (2024). Afet dirençliliği konusunda yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 22(52), 742-757
- Öztürk, M., Demir, Y. (2023). Bilgilendirme ve kaos arasında: Afet yönetiminde medyanın rolüne yönelik bibliyometrik bir analiz. *Trt Akademi*, 8(18), 506-527
- Öztürk, O., Gürler, G., 2021. Bir literatür incelemesi aracı olarak bibliyometrik analiz. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Sanlı, Y. B., Baltacı, F., Güven, E., Eren, T. (2024). Siber Güvenlik Çalışmaları Üzerine Bibliyometrik Analiz. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 17(3), 223-229. <https://doi.org/10.17671/gazibtd.1473206>
- Sarıhan, Z. (2024). Türkiye’de “afet iletişimi” temalı çalışmaların bibliyometrik analizi. *Urban 21 Journal*, 2(1), 10-23
- Topçu, T., Ataoğlu, A. (2023). Türkiye’de afet yönetimi ile ilgili yapılmış olan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(4), 1388-1400.
- Yanılmaz, Z., Tavşan, F. (2023). Afet atık yönetimine ilişkin uluslararası yazının bibliyometrik analizi. *Journal of Architectural Sciences & Applications (JASA)*, 8(Special Issue), 585-603
- Yerli, G. D. (2023). Sosyal bilimler alanında afet konulu lisansüstü çalışmaların bibliyometrik ve tematik analizi. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(3), 961-976.